

Liito-oravaselvitys: Ruovesi, Kauttu (v. 2022)

Marko Nieminen

Sisällys

Johdanto	1
Menetelmät	1
Tulokset	4
Johtopäätökset	7
Kirjallisuus	7
Liite 1. Valokuvia selvitysalueilta	8

Johdanto

Faunatica Oy teki liito-oravaselvityksen Ruoveden Kautussa kolmella alueella, joille suunnitellaan maankäytön muutoksia (kuva 1). Liito-orava (*Pteromys volans*) kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, ja sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Selvityksen tilasivat Juhani Grönberg ja Juha Ylä-Kauttu.

Menetelmät

Maastotyön teki FT Marko Nieminen 7.5.2022. Maastokäynnin ajankohta oli erittäin sovelias liito-oravan papanoiden etsimiseen, sillä lehtipuissa oli vielä pääosin pienet lehdet eikä aluskasvillisuus ollut vielä häiritsevästi noussut. Liito-oravan jätökset ovat luotettavasti havainnoitavissa maaliskokuun välisenä aikana (ks. Nieminen 2017).

Selvityksessä etsittiin liito-oravan käyttöön sopivia pesäpaikkoja ja merkkejä lajin esiintymisestä selvitysalueilla sekä arvioitiin kulkuyhteyksien toimivuus lähiympäristöön. Selvitysalueilta tarkastettiin kaikki mahdollisesti koloja tai oravan risupesä sisältävät puut potentiaalisten pesäpaikkojen varalta. Tiedossa ei ole aiempia havaintoja liito-oravasta näiltä selvitysalueilta.

Maastossa edettiin siten, että saatiin kattava kuva puustosta sekä alueen sopivuudesta liito-oravalle. Liito-oravan ulostepapanoita etsittiin järjestelmällisesti (noin 0,75 metrin säteellä tyvestä) mahdollisten oleskelu- ja ruokailupuiden ja puuryhmien alta. Lähtökohtaisesti

tarkastettiin kaikki rinnankorkeushalkaisijaltaan (dbh; n. 130 cm maasta) yli 30 cm paksut kuuset, yli 20 cm paksut haavat ja lepät sekä yli 30 cm paksut koivut, raidat ja muut lehtipuut.

Työssä käytettiin seuraavia määrittelyjä:

Pesäpuu = puu, jossa kolo/risupesä/pönttö, jonka alla papanoita tai voidaan muilla perustein todeta pesäpuuksi.

Papanapuu = puu, jonka alla on liito-oravan papanoita, mutta jossa ei ole pesää.

Kolopuu = puu, jossa on kolo, mutta ei papanahavaintoja tai muita näköhavaintoja, jotka viittaisivat kolon olevan liito-oravan käytössä. Kolopuussa ei ole havaintohetkellä pesää.

YDINALUE = todettujen tai mahdollisten pesäpuiden lähiympäristö suojapuustoineen, voi sisältää myös papanapuita. Sisältää liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan.

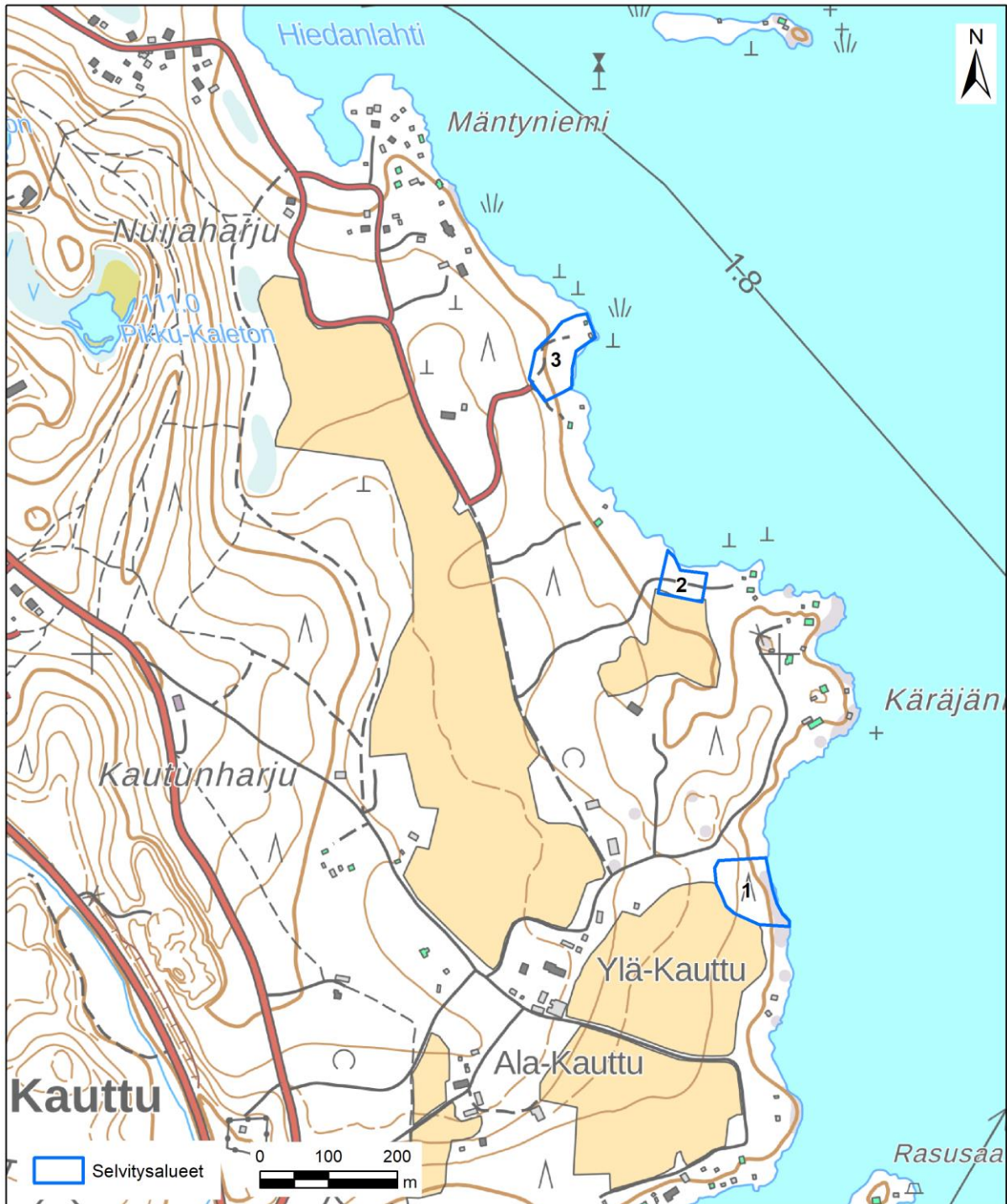
ALUE = liito-oravan käyttämä elinalue / lajille parhaiten elämiseen soveltuva metsäalue, josta on löytynyt liito-oravan jätöksiä. Alueet ovat metsiköitä, joita liito-orava todistettavasti on käyttänyt ennen kartoituskäyntiä. Alueen sisältä ei ole kartoituskerralla havaittu lisääntymis- ja levähdyspaikkaa.

SOVELTUVA = metsä, jossa on liito-oravalle sopivaa puustoa (mm. kookkaita kuusia ja haapoja), mutta josta ei ole löytynyt liito-oravan jätöksiä. Voi olla myös erillään liito-oravan elinympäristöstä tai ydinalueesta.

Tarpeelliset puut paikannettiin tarkkuus-GPS:llä (Trimble GeoXT 6000). GPS-laite paikantaa puoliavoimessa habitaatissa 0,2–1,5 metrin tarkkuudella ja peitteisessä habitaatissa yleensä alle 4 metrin tarkkuudella. Maastomittauksille tehtiin jälkikorjaus Trimble GPS Pathfinder Office 5.40 -ohjelmistolla.

Paikkatiedon ja kartta-aineiston käsittely tehtiin ESRI ArcGis-ohjelmistolla; rajauksien tekemisessä ja tulkinnoissa apuna käytettiin myös ilmakuvatarkastelua (pohjakartat ja ilmakuvat: © Maanmittauslaitos).

Liitteessä 1 on valokuvia selvitysalueilta.

Kuva 1. Selvitysalueiden 1–3 sijainnit Ruoveden Kautussa (siniset rajaukset). Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2022

Tulokset

Selvitysalueen 1 metsikössä kasvaa useita järeitä kuusia, mutta liito-oravalle olennaisista resursseista puuttuu haapa (taulukko 1). Alue voisi olla osa laajempaa liito-oravan elinaluetta, ja se on liito-oravan liikkumiseen soveltuvaa ympäristöä (kuva 3). Selvitysalueella **ei havaittu liito-oravan jätöksiä** (papanoita) eikä soveliaita pesäpaikkoja.

Selvitysalueen 2 metsikössä on jäljellä useita järeitä kuusia ja koivuja sekä muutama haapa. Selvitysalueelta **havaittiin liito-oravan jätöksiä** (papanoita) ja kolopuu (taulukko 2, kuva 2). Papanoita oli vain pari ja ne eivät sijainneet kolopuun alla, joten pesäpaikkaa ei havaittu. Joka tapauksessa papanamäärä osoittaa, että aluetta ei ole käytetty säännöllisesti. Näistä syistä alueella ei havaittu lisääntymis- ja levähdyspaikkaa, ja kyseessä on liito-orava-alue (potentiaalisesti mahdollinen osaksi ydinaluetta). Selvitysalue on liito-oravan liikkumiseen soveltuvaa ympäristöä, vaikka osa puista on hakattu.

Selvitysalueen 3 metsikössä kasvaa useita järeytymässä olevia kuusia, ja liito-oravalle olennaisista resursseista puuttuu haapa. Selvitysalue on liito-oravan liikkumiseen soveltuvaa ympäristöä. Selvitysalueella **ei havaittu liito-oravan jätöksiä** (papanoita) eikä soveliaita pesäpaikkoja.

Taulukko 1. Liito-oravaselvityksen metsäkuviotiedot (vrt. kuva 1).

Kuvio	Pääpuulaji		SPL1		SPL2		SPL3		Sopivuus	Lisätietoja
	laji	dbh	laji	dbh	laji	dbh	laji	dbh		
1	Ku	30	Mä	40	Ko	20			3	Ei haapaa
2	Ku	40	Ha	30	Ko	30			1	Kuvio osin hakattu
3	Ko	15	Ku	20-30					3	Eteläosa nuorta koivikkoa, pohjoisosa kuusivaltaista

Pääpuulaji = Vallitsevan, ylimmän yhtenäisen latvuskerroksen (ns. valtapuuston) pääpuulaji; SPL = Sivupuulaji
Laji = Puulaji: Ha= Haapa, Hle = harmaaleppä, Ko = Koivu, Va = Vaahtera
dbh = Keskimääräinen rinnankorkeusläpimitta, cm
Sopivuus:
1 Soveltuu hyvin. Hyvälaatuinen metsä, jossa on kolopuita tai pönttöjä.
2 Soveltuu liito-oravalle
3 Soveltuu liikkumiseen. Puusto yli 10 m.
4 Ei sovellu liito-oravalle (avohakkuu, rakennettu kohde, tms.).

Taulukko 2. Selvityksessä paikannettujen kolo- ja papanapuiden tiedot (vrt. kuva 2). Dbh = puun rinnankorkeusläpimitta.

ID	Puulaji	Dbh cm	Papanoita	Koloja	Lisätiedot
1	haapa	40	ei	1 kolo	Kolon korkeus n. 6 m
2	haapa	50	2	ei	

Kuva 2. Havainnot selvitysalueella 2 (vihreät ympyrät; selitteet taulukossa 2). Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2022

Kuva 3. Selvitysalueet ja niihin liittyvät liito-oravan kulkuyhteydet ilmakuvalla (kohteella 2 ja sen ympäristössä on tehty hakkuita). Ilmakuva © Maanmittauslaitos 2022

Johtopäätökset

Selvitysalueilla 1 ja 3 ei havaittu merkkejä liito-oravan esiintymisestä eikä liito-oravalle soveliaita pesäpaikkoja, joten niillä ei ole lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkaa, esiintymisen ydinaluetta tai liito-orava-aluetta. Alueiden kautta kulkee toimiva liito-oravan kulkuyhteys.

Selvitysalueella 2 on havaintojen perusteella oleillut liito-orava tilapäisesti, mutta alueella ei ole lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkaa tai esiintymisen ydinaluetta. Havainto kuitenkin osaltaan osoittaa, että alueella on toimiva liito-oravan kulkuyhteys.

Selvitysalueiden maankäytön muutoksille ei ole estettä liito-oravan kannalta, kunhan toimivat kulkuyhteydet turvataan.

Kirjallisuus

Hanski, I. K. 2016: Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. – Metsäkustannus Oy, Latvia.

Luonnonsuojeluasetus 1997/2005/2013: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997), 17.11.2005 annettu muutos (913/2005) ja 1.7.2013 alkaen voimassa oleva muutos (471/2013) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130471>].

Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961096>] ja luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960079>].

Nieminen, M. 2017: Liito-orava (*Pteromys volans* [Linnaeus, 1758]). – Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, s. 48–55. Ympäristöministeriö, Helsinki.

Liite 1. Valokuvia selvitysalueilta

Selvitysalue 1

Selvitysalue 2

Alueelta havaitut kolopuu (vasemmalla) ja papanapuu (oikealla)

Selvitysalue 3

